

— Mmm, ce bine miroase, a șoptit Drina, cu nasul lipit de pătură.

Cum făcuserăm în fiecare zi din luna aceea, am dat buzna în atelierul de pictură ca să mâncăm. Yasmina, cea mai mică dintre surorile columbiene, care avea simț practic și era organizată, a împărțit mâncarea în cinci porții egale în timp ce noi așteptam să auzim *adan*-ul care ne dădea voie să întrerupem postul. Din solidaritate, Muna ținea post odată cu noi, deși ea era creștină. Farfurii nu aveam, așa că foloseam tăvițe de pictură luate din dulapul cu rechizite și ne așezam în cerc, cu ochii la darurile gustoase ale sorei Clairie și cu urechile ciulite, ca să auzim primele note ale *adan*-ului.

— *Allllaaaahu akbar... allllaaaahu akbar...*

Cântarea s-a pogorât din cer asupra noastră și am ieșit din post „în numele lui Allah cel milostiv și îndurător“.

Am devorat mâncarea în câteva minute și când am terminat ne-am dat seama că toate ne uitam cu jind la borcanul în care mai rămăseseră câteva picături de sos aromat. Iasmina și-a asumat și de această dată rolul neoficial de mediator.

— Uite cum facem, a spus ridicându-se în picioare.

Purta părul legat la spate într-o coadă de cal, atât de strâns că îi alungea ochii; buclele negre i se împrăștiu pe ceafă, ca un buchet răvășit de șuvițe rebele.

— O să jucăm un joc și cine câștigă ia borcanul, ne-a anunțat ea.

S-a uitat prin cameră și ideea i-a venit de la un desen cu baloane, făcut de un copil.

— Se cheamă jocul balonului, a spus și a improvizat regulile pe loc, inspirându-se de la ceea ce vedea în jur. Jucătorii – ne-a explicat plimbându-și trupul ciolănos prin fața noastră – trebuie să sară într-un picior pe o linie dreaptă și să spună „balooooon“ fără să-și tragă răsuflarea până când nu mai au aer. Cine sare cel mai departe câștigă.

Nu-mi mai amintesc cine a câștigat, știu doar că n-am fost eu. În schimb îmi aduc aminte de privirea ghidușă a Drinei chiar înainte să arunce vopsea pe Yasmina, care a ieșit din joc

în timp ce Drina a izbucnit în râsul ei năucitor. Eu i-am sărit în ajutor Yasminei cu tuburile de vopsea albastră, pe care le-am stors pe Drina, în timp ce Layla, pitită în spatele surorii ei, arunca cu vopsea în toate părțile. Muna nu s-a dat de partea nimănui, ci a aruncat cu teancuri de *papier mâché* în oricine îi intra în raza de acțiune. Amintirile mele din seara aceea sunt stropite cu vopsea și pline de atâta râs, că am fost răgușită câteva zile după aceea. Am rămas acolo până seara târziu, străduindu-ne să curățăm urmele bății cu vopseluri, și, mulți ani mai târziu, când m-am întors să revăd orfelinatul, am găsit un grup de fete jucând jocul balonului în curte, în fața atelierului de pictură.

Domnișoara Haydar m-a prins a doua zi dimineața, când mă întorceam la locul faptei să-mi recuperez pătura. Mă aștepta când am intrat pe fereastra sălii de pictură, fereastră pe care o lăsam deschisă anume. Chinul celor cinci ore de interogatoriu a trecut ca și cum n-ar fi fost după ce am văzut privirea aprobatoare a Drinei când a înțeles că nu părâsem pe nimeni. Să câștigi respectul Drinei era ca și cum ai fi luat un premiu.

Deși aveam atât de puțin și uneori stăteam nemâncate, amintirile mele despre acei ani sunt până la urmă fericite, pline de voieșie și substanță. Iernile în Ierusalim erau albe și aspre și nu aveam decât o pătură subțire, cenușie, ca să ținem la distanță frigul nopții. Regulamentul ne interzicea să dormim mai multe într-un pat sau să lipim paturile și era vai de noi dacă eram prinse asupra faptului, însă ni se întâmpla adesea să încălcăm regula și să împărțim păturile, ținându-ne una alteia de cald. O fată nou-venită la orfelinat la un an după mine a făcut pipi pe noi într-o astfel de noapte când dormeam împreună ca să ne încălzim. Se numea Maha și n-a stat decât câteva luni, dar după acest incident am fost mai atente când primeam pe cineva în grupul nostru.

Um Ahmed, bucătăreasa, pregătea trei mese în fiecare zi pentru vreo două sute de fete în creștere. Micul dejun, la care întărziam deseori, consta dintr-o felie de pâine și ceai fierbinte la discreție. Masa de seară era la fel, plus o felie de mortadella. În

cei patru ani cât am stat acolo rareori ni s-a dat altceva. Pe de altă parte, la masa de prânz puteam mânca pe săturate. Primeam întotdeauna un fel de tocană, gătită într-un cazan uriaș de metal și turnată peste orezul fiert. Puteam mânca câtă tocană voiam, până se termina cazanul. Problema era că singura carne pe care o conținea era a gândacilor care mișunau în număr mare prin bucătărie.

Mă obișnuisem și cu ei. De fapt, ne luam adesea la întrecere să vedem cine găsește cei mai mulți gândaci în tocană. În mâncarea de bame sau de roșii scârboșeniile alea negre erau ușor de găsit, pe când în *mulukhiya*, mâncarea de iută închisă la culoare, erau mult mai greu de zărit. Pe atunci era inevitabil ca una dintre fete, biata de ea, să nu mănânce un gândac din greșală.

A avut și Muna odată norocul ăsta. Convinsă, după ce scosese trei gândaci din tocană, că îi găsisese pe toți, a mâncat tot ce era în farfurie. După care ne-a îngreșoșat pe toate scoțând dintre dinți un fir negru care s-a dovedit a fi un picior păros de gândac.

Cineva a strigat „Muna Jalayta a găsit unul!“ și toată sala a izbucnit în râs și s-a pus pe cântat „Muna! Muna!“, până când domnișoara Haydar a dat năvală în sală și ne-a ordonat nouă, „animalele“, să tăcem. Liniștea n-a ținut mult. De cum s-a îndepărtat domnișoara Haydar și am fost sigure că nu ne mai aude, gălăgia s-a pornit din nou; fetele au venit la masa noastră ca s-o compătimească pe Muna și să-i aducă laude, parcă era un soldat rănit în luptă.

Înainte să mâncăm trebuia să ne aliniem în curticica din fața sălii de mese. Domnișoara Haydar ne cerea să stăm pe cinci rânduri, la distanțe egale, până să ne lase să intrăm. Noi vedeam în purtarea ei o formă încă necunoscută de demență, căci se apuca efectiv să măsoare distanța dintre fete pe fiecare rând. Operația era deosebit de chinuitoare iarna pentru noi toate, cu excepția celor trei fete care ajungeau în curte la timp ca să se așeze „lângă țevi“. Erau țevile metalice groase de vreo trei sferuri de metru, montate pe zidul curții, prin care se ventila aburul încins din bucătărie. Nu erau izolate, așa că, dacă stăteai

lângă una din ele, puteai să te încălzești în timp ce domnișoara Haydar se fâțâia încolo și încoace bombănind și măsurând distanța dintre rânduri. Fiindcă întârziam mereu, nu mă puteam bucura de confortul unei poziții „lângă țevi“, și nici nu m-am putut obișnui să stau în picioare în frig preț de vreo jumătate de ceas.

Nu m-am bucurat decât o dată de privilegiul de a sta lângă țeavă, dar nu pentru că aș fi ajuns în curte la timp. Drinei i s-a făcut milă de mine într-o seară foarte friguroasă, când pe deasupra mai aveam și febră. I-a ordonat unei fete mai mici, pe nume Sonya, care se așezase chiar lângă țeavă, să mă lase să stau în locul ei. I-am fost recunoscătoare și am stat tremurând lângă țeava caldă până când am putut intra în sala de mese ca să ne luăm cina, adică o bucată de mortadella, o felie de pâine și ceai cât puteam bea.

Bineînțeles că mi-am revenit, îngrijită de Layla cu infuzii pe bază de plante și comprese reci. Nici una dintre noi nu s-a mirat, nici n-a fost dezamăgită când Layla ne-a anunțat într-o seară că se va converti la creștinism ca să intre la mănăstire după absolvire și să fie alături de sora Clairie. Drina era de părere că e doar o toană, însă Layla a intrat până la urmă în Ordinul Carmelitelor, punându-și viața în slujba lui Dumnezeu și a fetelor care veneau să locuiască la orfelinatul Darel Tifl, unde noi ajunseserăm la adolescență între zidurile de piatră și sub ochiul veșnic vigilent al domnișoarei Haydar.

Dacă nu m-ar fi îngrijit Layla, aș fi fost mereu tunsă la zero, fiindcă părul îmi era adesea plin de păduchi. În prima zi a lunii eram controlate, așa că, cu câteva zile înainte, ne căutam una pe alta de păduchi, sperând să scăpăm de temuta mașină de tuns. Ne așezam în șir, ne scoteam păduchii din păr una alteia și aruncam nesuferiții paraziți în cutii de tablă pline cu kerosen. Layla avea grijă de părul meu. Și mulțumită „pieptenului alb“ al Yasminei – altă ingenioasă invenție de-a ei, cu care scoteam sute de insecte dintr-o singură mișcare – părul meu lung n-a cunoscut niciodată mașina de tuns.

De mașina de tuns se leagă și pățania nefericită a unei fete frumoase, pe nume Souad, care urma să termine școala și să se

mărite. Avea păr bogat, castaniu, lung până la brâu, dar Haydar a pretins că a găsit-o cu păduchi. N-am putut decât să ascultăm neputincioase cum plângea Souad în timp ce cosițele ei buclate cădeau pe jos. Drina era convinsă că Haydar fusese geloasă pe Souad și scornise toată povestea despre păduchii pe care chipurile îi găsisese în părul ei.

— Cotoroașta știa că Souad urma să se căsătorească, spunea Drina, și n-a putut suporta gândul ăsta.

Eram cu toatele de aceeași părere.

O altă invenție grozavă de-a Yasminei era limba cu Z. Era o limbă născocită de ea, un fel de pășărească, în care introduceai sunetul „z” între consoane. Spre furia domnișoarei Haydar, am învățat să vorbim fluent limba asta, folosind-o ca să ne batem joc de trupul ei zdravăn și de nările ei, din cauza cărora semăna mai degrabă a clown decât a femeie.

Prietenii pe care le-am legat în orfelinat sunt cele mai scumpe amintiri din adolescența mea. Sigur, nu se puteau compara cu prietenia cu Huda. Ea și cu mine eram unite pe veci de copilăria noastră, de cele șase zile de teroare petrecute în groapa din bucătărie, de faptul că, toată viața mea, am simțit că-mi e ca o soră, așa cum nu mai era nimeni. Din păcate soarta ne rupsese una de alta, trimițându-ne pe cărări diferite.

Huda a putut să mă viziteze o singură dată în cei patru ani petrecuți la orfelinat. Cu toate că o călătorie până la Ierusalim era un lucru greu de dus la bun sfârșit, a ajuns acolo cu Osama în februarie 1973 ca să-mi spună că așteptau primul lor copil. Dragostea lor înflorise cu o splendoare tihnită pe care atunci n-o puteam înțelege, iar viața care creștea înlăuntrul ei îi învăluia pe amândoi într-o aură de încredere și speranță.

La început nu mi-am recunoscut prietena în femeia frumoasă din fața mea, mult mai femeie decât eram eu. Era exotică și ademenitoare cu ochii ei pe jumătate de tigrău, pe jumătate de om. Iar caracterul ei statornic și blând îi sporea frumusețea și nu te puteai împotrivi atracției exercitate de expresia chipului ei. Chiar și după zeci de ani, după ce timpul îi brăzdase obraji cu riduri și îi scrijelise poveștile vârstei pe frunte, fața

Hudei avea puterea să te vrăjească tocmai când căutai taina care știai că stă ascunsă acolo, în spatele ochilor ei vârstăți cu galben. Nu era conștientă de cât de frumoasă e și asta o făcea și mai atrăgătoare.

— Ce dor mi-a fost de tine, mi-a spus și lacrimile i-au izvorât din ochi.

Cred că atunci a fost prima oară când mi-am dat seama de răceala inimii mele și am simțit zidurile mamei întărindu-se înlăuntrul meu. Mă speria gândul că aş putea să scap atât de ușor de durerea pierderii și despărțirii. M-am năpustit spre prietena mea din copilărie, disimulându-mi descoperirea în hohote de plâns, căci plângeam una pe umărul celeilalte. Ea plângea pentru că ținea la mine și rămăsese cu un gol imens în viața ei după plecarea mea din Jenin. Eu plângeam pentru că, deși țineam la ea, nu puteam împărtăși intensitatea sentimentului ei.

În timp ce încercam să mă țin pe picioare într-o viață zguduită de incertitudini, am învățat să fac pace cu prezentul rupând fără voia mea legăturile afective cu trecutul. Am crescut într-un peisaj de vise improvizate și doruri de țară abstracte și de aceea totul îmi părea trecător. Nu puteai fi sigur de existența a ceva care să dureze – nici părinții, nici frații, nici căminul. Nici măcar propriul trup, vulnerabil în fața gloanțelor. Mă obișnuisem de multă vreme cu gândul că într-o zi voi pierde tot și toate, inclusiv pe Huda. Mi-am dat seama de lucrurile astea în ziua aceea, strângându-mi în brațe cea mai bună prietenă, și, egoistă, am plâns pentru mine și pentru ținuturile de gheață care îmi acopereau inima.

— N-am avut prietenă mai bună ca tine, plângea Huda. Jenin nu mai e același de când ai plecat.

Huda învățase să iubească ceea ce avea și să ia din viață câtă dulceață găsea, trăgându-și puterea din amintiri. Tabăra de refugiați era îndeajuns de bună pentru ea. Se consola cu legăturile înfiripate din bunătatea inimii ei. Cu credință și rugăciuni era în stare să creeze seninătate, chiar și după ce soldații îi răsturnaseră casa cu susul în jos, în interminabila lor vânatoare de „teroriști“. Atâta vreme cât se putea întoarce în brațele